

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

B E S M E L E

"Besmele: Tâğutun adıyla değil; Allah'ın ismiyle ve izniyle"

İÇİNDEKİLER

B E S M E L E.....	1
Besmele; Anlam ve Mâhiyeti	2
Kur'an ve Besmele	3
Besmelenin Anlam Derinlikleri	4
Besmele, Allah'la Yapılan Bir Sözleşme Gibidir	6
Besmele, Her Peygamber ve Ümmetinin Kullandığı Bir Şifredir.....	7
Besmele, Allah'tan İzin ve Onay İstemektir	9
Besmele, Laik Mantığı Protestodur	10
Besmele Çekmenin Hükümü	11
Besmele Şuurunun Mü'mine Kazandırdıkları	12

"Bismillâhirrahmanirrahim: Rahmân ve Rahîm Allah'ın adıyla (başlarım)"

Besmele; Anlam ve Mâhiyeti

Besmele: “Bismillâhirrahmânirrahîm” sözünün kısaltılmış şekli. Hayırlı ve helâl bir işe başlarken, Allah'ın adını anmak ve bu adla işe başlamak için besmele çekilir. Bismillâhirrahmânirrahîm: "Rahmân ve Rahîm Allah'ın adıyla (başlarım)" anlamına gelir. Besmeleyi "esirgeyen, bağışlayan Tanrı'nın adıyla" gibi yanlış; yanlış olduğu kadar gaflet ve cehâlet kokan tercümeyi kabul etmek mümkün değildir. "Allah" lafzı, özel isim olduğu ve Yaratıcımızın tüm güzel isimlerini içinde barındıran bir anlam taşıdığı için başka bir dile tercüme edilemez. Ayrıca "esirgeyen" tabiri çok yanlış bir tercümedir. Türkçede “esirgemek”, daha çok olumsuz bir sıfat anlamında kullanılır. Saklamak, korumak gibi anlamlarından daha çok; kıyamamak ve cimrilik yapmak manalarında kullanılır ki Allah'ın Rahmân sıfatının kesinlikle karşılığı değildir.

Kur'ân-ı Kerim'in ilk nâzil olan âyet-i kerimesi, *"Yaratan Rabbinin adıyla (besmele çekerek) oku!"* mealindeki 96/Alak suresi 1. âyetidir. Bu *"Rabbinin ismiyle oku"* emri, sadece Önderimiz, Peygamberimiz için değil; bütün mü'minleredir. Mü'minler, meşrû (şer'î, mubah) herhangi bir işe başlarken besmeleyi unutmazlar. Çünkü bilirler ki, *"besmeleyle başlanmayan herhangi bir işte bereketsizlik ortaya çıkar."* (İbn Mâce, Hadis no: 1894) Kur'an okurken, hayvan keserken, abdest alırken, namaz kılarken, avcılık yaparken... besmeleyi ihmal etmezler.

Kur'ân-ı Kerim'de "Fir'avn" kıssası haber verilirken, sihirbazların "bi-izzet-i Fir'avn" (Fir'avn'ın izzeti için) diyerek asalarını yere bıraktıkları beyan edilir (26/Şuarâ, 44). Fir'avn, Mısır'ı tanrı kabul ettikleri "Ra" adına yönetirdi. Tabii bu, bugünkü çağdaş ideolojilerden farklı bir tutum değildi. Sosyalist ülkelerin yöneticileri, başta Karl Marx olmak üzere, Lenin ve diğer teorisyenler adına sistemi sürdürürler(di).

Kapitalizmde de durum bundan farklı değildir. Genel olarak her ülkede iktidar durumunda olan ideoloji, aynı metodla ayakta tutulur. Her işe başlarken, o ideolojinin kurucusunun adını anmak zarurettir. Dolayısıyla Fir'avn'a bağlı olan sihirbazların kıssasında bu hususun beyan edilmesi, sürekliliğinin bir belgesidir. (1)

İslâm'dan önce Araplar, işlerine "bismi'l- Lât ve'l-Uzzâ" diye putlarının adıyla başlardı. Hanifler ise, Tevhid dininin kalıntısı olarak, "bismikellahümme" derlerdi. Haniflerin bu âdeti İslâmiyet'in ilk yıllarında da devam etmiştir. 27/Neml sûresindeki besmele âyeti (30. âyet) nâzil olduktan sonra besmele son şeklini almıştır. Hz. Peygamber, hayatının sonuna kadar hep

bu ibareyi kullanmış, besmelenin yazıldığı ilk satıra başka hiçbir şeyin yazılmamasını da emretmiştir. *"Besmele ile başlanmayan her iş bereketsiz ve güdüktür."* (İbn Mâce, 1894) buyuran Efendimiz'in, günlük hayatındaki birçok iş münasebetiyle besmele çektiği ve besmeleyi tavsiye ettiği bilinmektedir.

Bir müslüman besmele çekmekle, "nefsim veya başka bir varlık adına, tâğut adına değil; Allah adıyla, O'nun rızası için ve O'nun izniyle başlıyorum." demek ister. O'nun Rahmân ve Rahîm isimlerinin tecellî etmesini beklediğini, böylece hem dünya hem de âhiret saâdeti dilediğini ifade etmiş olur. Giriştiği işe güç yetirebilmesi için gerekli olan kudretin yüce Allah tarafından ihsan edilmesini temenni ettiğini belirtmiş olur. Kendisinin devamlı olarak O'nun yardımına muhtaç olduğunu bildirmiş, böylece ezelî kudretin yardımını celbetmiş olur. Besmele çeken mü'min, "O'nun müsaadesiyle bu işi yapıyorum. Çünkü, bu başladığım işin tamamlanmasında gerekli olan kuvvet O'nun tarafından bana verilmiştir. O bana bu kuvveti vermezse, ben bu işi tamamlayamam" demek ister. (2)

Kur'an ve Besmele

Besmele'yi oluşturan kelimeler Kur'an'da en çok tekrar edilen kelimelerdir. "Bismillâhirrahmânirrahîm" cümlesini meydana getiren kelimelerden "ism" (isim) kelimesi, türevleriyle birlikte 71 yerde geçer; aynı kökten gelen semâ ve çoğulu semâvât kelimelerini de ilâve edersek, isim kelimesinden türeyen kelimeler toplam olarak 381'e çıkar.

Besmeleyi meydana getiren ikinci kelime olan "Allah" lafzı ise, Kur'an'da tam 2697 yerde kullanılır; ayrıca "ey Allah'ım" anlamına gelen "Allahümme" kelimesi de 5 yerde geçer. Üçüncü kelime olan "Rahmân" kelimesi, Kur'an-ı Kerim'de 57, "Rahîm" kelimesi ise 115 yerde tekrar edilir. Rahmân ve Rahîm kelimelerinin kendisinden türediği "rahmet" ve türevleri ise Kur'an'da toplam 339 yerde geçer.

Helâl ve hayırlı bir işe başlarken Allah'ın adını anmak, her müslümanın üzerinde titizlikle durması gereken görevlerindendir. Kur'an-ı Kerim'de buna işaret eden pek çok emir vardır (2/Bakara, 200; 4/Nisâ, 103; 73/Müzzemmil, 8 gibi).

İlk inen âyette besmele çekmek emredildiği gibi, mushaf olarak tertip edilen Kur'an-ı Kerim'in ilk âyeti de besmeledir. Besmele, Kur'ân-ı

Kerim'in 114 sûresinden 113'ünün giriş cümlesi olarak yer almaktadır. 27/Neml sûresin 30. âyetinin de bir bölümüdür. Dolayısıyla Kur'an'da 114 yerde "bismillâhirrahmânirrahîm" vardır.

“O (mektup) Süleyman’dandır, ve o "bismillâhirrahmânirrahîm"le (Rahmân ve Rahîm olan Allah’ın adıyla) (başlamakta)dır.” (27/Neml, 30)

“(Nuh) dedi ki: ‘Gemiye binin! Onun yüzüp gitmesi de, durması da bismillâh ile/Allah’ın adıyladır. Şüphesiz ki Rabbim çok bağışlayan, pek merhamet edendir.” (11/Hûd, 41)

“Atalarınızı andığınız gibi, hatta daha çok, daha kuvvetli bir şekilde Allah’ı zikredin/anın.” (2/Bakara, 200)

“Namazı kıldıktan sonra da, ayakta, otururken ve yanlarınız üzerinde yatarken (daima) Allah’ı zikredin/anın.” (4/Nisâ, 103)

“Rabbinin adını an. Bütün varlığıyla, ihlâsla O’na yönel.” (73/Müzzemmil, 8)

“Sabah akşam Rabbinin adını an.” (76/İnsan, 25)

Besmeleye vücut veren 4 kelime (isim, Allah, Rahmân, Rahîm) 'den 3'ü Allah'ın isimleri olup, bunların 2'si bağış, merhamet, cömertlik, affetmek gibi anlamlar taşımaktadır. Kur'an'ın ilk cümlesine bunları koyarak, temel konusu ülûhiyet ve insan - Allah ilişkisi olan Kur'an'da hâkim olan ögenin rahmet ve merhamet olduğuna Rabbimiz dikkat çekmektedir.

Rahmân ve Rahîm'in kökü olan rahmet kelimesi Kur'an'ın açık beyanlarına göre Allah'ın hâkim niteliğidir. 21/Enbiyâ sûresi 107. âyette Son Peygamber'i de Kur'an "âlemlerin rahmeti" olarak nitelendirmektedir. O halde, şunu rahatlıkla söyleyebiliriz: Kur'an'ın tanıttığı Allah, yarattığı mahlûkata, her şeyden önce rahmet sıfatıyla tecellî etmektedir. ⁽³⁾ İslâm'ı korku dini, Allah'ı sadece korkulacak bir zât olarak göstermeye çalışan besmelesizlere en büyük darbe, besmeledeki rahmet ve merhamet ifadeleridir.

Besmelenin Anlam Derinlikleri

İslâm ahlâkı, incitme, öldürme ifade edecek davranışlarda ve bu davranışlara müsaade eden sözlerde besmeleyle başlamayı yasaklamıştır. Savaşmaya müsaade eden ve putperestlere ültimatı içeren Tevbe sûresi, besmelesiz başlayan tek suredir. Eti yenen hayvanların kesimi ve avlanması sırasında besmeledeki Rahmân ve Rahîm sıfatlarının anılması uygun görülmemiştir. Hayvan keserken "bismillâh" veya "bismillâhi Allahu Ekber" denilir.

Kur'ân-ı Kerim'in konusunun; Allah ile evren, özellikle de insanlık âlemi arasındaki münasebeti bildirmekten ibaret olduğunu söylemek mümkündür. Besmelenin başındaki "ba" edatı ("b" harfi) bu münasebeti ortaya koymakta ve kulun, Yaratanından yardım isteyerek hep O'na bağlı kalışını ifade etmektedir. Hz. Ali'ye atfedilen meşhur bir söz vardır: "Kur'an'ın tümü Fâtîha sûresinde eksiksiz özetlenmiştir. Fâtîha'nın özeti de besmeledir. Besmele de "b" harfinde özetlenmiştir.

Dolayısıyla besmele'nin b'si Kur'an'ın özetidir." İlk planda abartılı gibi gelen bu ifade doğrudur. Arapçada harf-i cer olan "b" ılsak içindir. Türkçe tam karşılığını, "..... ile" şeklinde gösterebiliriz. Kendi başına bir anlamı olmayan bu harf, en az iki kişi arasındaki bir ilişkiyi belirten bağlaçtır. "Ahmed ile Mehmed" örneğinde olduğu gibi.

Aralarında bir münasebet, bir bağ olmadan bu bağlaç kullanılmaz. Besmele'de deki "B" aralarında alâka olan iki tarafı belirtir. Bu tarafların biri, besmeleyle işe başlayan kul; diğeri Allah'tır. "B" Allah ile kul arasındaki ilişki ve bağı anlatır. Kur'an'ın ana konusu ve temel vurgusu, insanla Rabbi arasındaki kulluk-ilâhlık münasebetidir. Rubûbiyet ve ubûdiyet alâkasıdır. "B" harfi de bu ilişki ve bağı içerdiği için Fâtîha ve Kur'an'ın özeti olmuş olur.

Arapça cümle yapısı itibariyle besmeleden önce "ba"nın ilgili bulunduğu mahzûf bir fiil vardır. Bu, besmele ile başlanacak herhangi bir fiildir: "Bismillâh diye başlıyorum", "Allah'ın ismiyle kalkıyorum, okuyorum, hayvan kesiyorum..." gibi. Böylece Allah ile kul arasında sevgiye dayalı olan derûni münasebeti ifade eden besmele, İslâm'ın bir sembolü ve her iyiliğin anahtarıdır.

Kişi ile Allah arasındaki bu ilişki, sadece Allah'tan yardım istenip O'ndan medet umulacağını (1/Fâtîha, 4) idrâk etmektir. Kendisi âciz olan, korunmaya muhtaç kimselerin başkalarını koruması mümkün olmadığını bilip her şeye kaadir Allah'ın kapısını çalmaktır besmele. Besmele, bütün iyiliklerin, tüm güzelliklerin O'ndan olduğunu kabul edip O'nun müsaade ettiği şeylerin O'nun adıyla yapılması sayesinde daha da güzelleşeceğini anlamaktır.

Besmele, Allah'la Yapılan Bir Sözleşme Gibidir

Evet, Besmele, Allah'la yapılmış bir sözleşme gibidir. Allah, Rahmân ve Rahîm sıfatlarıyla bize merhametle muâmele edeceğini vaadediyor; biz de, imtihan için bize verilen irâdeyi istismar etmeyeceğimizi ve O'nun ilkelerine bağlı kalacağımızı besmeleyle kabullenmiş oluyoruz. Besmele, Allah'ın tesbit ettiği kulluk programını kabul etmektir. Besmele çeken kul, şöyle demiş olur: "Ya Rabbi, şu an, kulluk maddelerinden birini işleyeceğim. Senin ismini anıyor ve iznini istiyorum."

O yüzden haramlara besmele çekilmez. Besmeleden maksat, yapılan işte bereketin artmasını taleptir. Haram veya mekruh bir fiilin çoğalması ve bereketi istenemez. Haram meclislerde, meyhane ve kumarhane görevi yapan kahvehanelerde otururken, faizli işlemlerde bulunurken, yalan ve kandırma içeren ticari ilişkilerde, haram sayılan programlar izlerken besmele çekilmez. Haram olduğu tartışmalı olan hususlarda ve harama yakın mekruhlarda da besmelenin çekilmesi, vebali büyüttür.

En doğrusu, Allah'ın isminin anılamayacağı bu tür davranış ve eylemleri terk etmektir. **Unutulmamalıdır ki, haram olan eylemlerde besmele çekilmez. Kâmil bir müslüman da, besmele çekemeyeceği bir işi yapmamaya özen gösterir.** O yüzden, besmele insanı eğitir, terbiye eder, kötülüklerden uzak tutar. Çünkü besmele çeken bir kimse, ağzından çıkan ifade ile yaptığı eylem arasında bir paralellik kurmak zorunda olduğunu, eliyle dilinin birbirini yalanlamaması gerektiğini düşünür. Besmele, kötülük ve haramları işlemeye hakkımız olmadığını bize hatırlatır.

Besmele, "Allah'ın adı ile" demektir; "Allah'ın adına" değil. Bu ikisi arasında önemli fark bulunmaktadır. Müslüman her yaptığı şeye, her söylediği söze Allah'ın adı ile başlar. Allah'tan izin alarak; Ama Allah adına değil. İnsan beşer ve âciz olduğu için hatalar yapabilir. Allah adına demek; yapılamayan bir anlamda ilâhî özellik, günahsızlık, hatasızlık iddiası atfetmektir. O'nun adına iş iddiası, Allah'ın temsilcisi olma anlayışını, bu da ruhban sınıfını oluşturur. Tarihte Allah adına nice zulümler işlenmiştir. Teokrasi de budur. Kulun yaptığı iş, müslümanca olmalıdır ama, beşerî özellik taşıdığından iddiasız olmalıdır.

Besmeledeki “isim” kelimesi; ad, ad vermek anlamına geldiği gibi, -bi harf-i cerri ile de- yüceltmek, yükseltmek anlamına gelmektedir. Nitekim gökyüzü anlamında "semâ" kelimesi aynı kökten gelmektedir. O yüzden, "bismillâh" ın anlamı, "Allah'ı yücelterek" şeklinde de anlaşılabilir. (4)

Besmele, Her Peygamber ve Ümmetinin Kullandığı Bir Şifredir

Besmele, sadece Muhammed (s.a.s.) ümmetine has bir anahtar değil; önceki ümmetlerin de kullandığı bir şifredir. Besmele'nin Hz. Muhammed (sa.s.)'den önceki peygamberler döneminde de kullanıldığını Kur'ân-ı Kerim'den anlıyoruz: Hz. Süleyman'ın, Saba kraliçesi Belkıs'a yazdığı İslâm'a dâvet mektubu bu cümleyle başlamaktadır. *"O (mektup) Süleyman'dandır ve o bismillâhirrahmânirrahîm -Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla-(başlamakta)dır."* (27/Neml, 30) Hz. Nuh da tufandaki gemi yolculuğuna bu ifadeyle başlıyor. Gemiye bu cümleyle hareket ettiriyordu: *"(Nuh) dedi ki: 'Gemiye binin! Bismillâhi mecrâhâ ve mürsâhâ -Onun yüzüp gitmesi de, durması da Allah'ın adıyladır.-"* (11/Hûd, 41) bu vesileyle ifade edelim ki, ister sürücü ve ister yolcu olarak bindiğimiz tüm araçlara binerken besmele çekmek, Kur'an'ın işaret yollu tavsiyesidir.

İnsanlık tarihi boyunca İslâm peygamberlerinin tümü tarafından bir şifre, bir anahtar olarak kullanılmıştır besmele. O yüzden, değişmez evrensel değerlerin öbür ismi olan İslâm'ın, değişmez değerlerinden biri de besmelenin verdiği bakış açısıdır. Bu bakış açısı, bize şu gerçekleri gösterir: Allah, insanın her işine karışır. İnsan, eğer Allah'ın yardımını istiyorsa, her hayırlı işine Allah ile başlamak durumundadır. İnsan yaptığı her bir şeyde Allah'a olan borcunu hatırlamak ve O'na teşekkür etmek durumundadır. İşte bunlar, insanlığın değişmez değerlerinin değişmez göstergesidir.

Her değerli iş gibi, Kur'an okumaya başlarken de Eûzü Besmele çekmek gerekir. *"Kur'an okuduğun zaman kovulmuş şeytandan Allah'a sığın (Eûzü çek)."* (16/Nahl, 98) diye emreden Allah, okumaya besmeleyle başlamamızı da emretmektedir: *"Yaratan Rabbinin adıyla oku."* (96/Alak, 1)

Kur'an'a başlarken, besmeleden önce istiâze gelir. Çünkü istiâze'yi aşmadan besmeleye geçilmez. Eûzü ile Allah'ı yardıma çağırdıktan, O'nun yardımını ile şeytanları etkisiz hale getirdikten sonra, şirki ve şirke götüren

şeytanî isyanları kendimizden uzaklaştırarak Allah'ı lâıykı ile anabileceğimizi düşünöyoruz.

Gönlümüzde ve düşünceimizdeki, dilimizde ve davranışlarımızdaki şeytanî pisliklerden temizlenerek tertemiz bir şekilde Allah'la beraber oluyoruz. Eûzü süpürgesiyle temizlediğimiz gönöl ve dil sarayımıza Allah'ın ismini yazıyoruz. Tıpkı kelime-i tevhidde önce "lâ ilâhe" (hiçbir ilâh yok) deyip Allah dışındaki ilâh taslaklarını kaldırıp atarak gerçekleştirdiğimiz tevhidi temizlikten sonra, "illâllah" (ancak Allah var) dediğimiz gibi.

Kur'an'a besmele ile başlarken, kullarına rahmet, acıma, lütuf ve bağışlaması sonsuz olan Allah'ı hatırlıyoruz. Kur'an'ın nüzûlünün bu sonsuz rahmetin bir yansıması olduğunu düşünöyör ve bu büyük nimeti anarak O'na hamdimizi, şükrümüzü vurguluyoruz. O'nun Rahmân sıfatıyla dünyada mü'min-kâfir herkese merhametine şahid oluyor, dünya hayatında bu nimetlerin kadrini bilerek verene teşekkür edip kulluğa/ibâdete, Kur'an'a yöneliyoruz. Rahîm sıfatının ise, âhirette adâleti gereği sadece mü'minlere merhamet edip, kâfirlere azab etmesi olduğunu bilincine vararak âhireti, cennet ve cehennemi hatırlayıp ümit ve korku arasında Kur'an okumaya, tefekküre başlıyoruz.

Sadece Kur'an okurken değil; insan ve evren kitaplarını okurken, hayat mektebinde öğrencilik ve öğretmenlik yaparken de besmele şuuruna uygun davranmalıyız. Tüm eylemlerimizin dünyada O'na yaraşır, ahirette de O'nun rızasını kazandırır özelliklerde olmasına gayret etmeliyiz. Kur'an, besmeleyle başlıyor, biz de Allah'ın Kitabını Allah'ın ismiyle okuyoruz.

Eğitimle ilgili eserler başta olmak üzere nice kitaplar, gazeteler, dergiler, besmele ile mi başlıyor? Öğrenciler için hazırlanan bazı din kültürüyle ilgili kitaplar, bir müslümanı “bu, benim dinim değil!” diye isyan ettirecek modern hurâfe ve tuğyanla dolu olabiliyor. Peki, İslâm’a ters içeriği kalarak yayınların besmele ile başlamasını tercih edebilir miyiz?

Laiklik, resmî din kabul edilmediği için ve bazı İslâmî âdetlere ses çıkarılmadığından Arap ülkelerinin çoğunda televizyonlarda sunucular besmele ve hamdele ile başlıyor programlarına. Besmele ile başlanan programda ise Allah'ın yasakladığı neler yok ki?! Düşünün bir kere, İslâm düşmanlığını her fırsatta en rezil şekilde gösteren bir tv. kanalı, programlarını sunarken besmele ile başlıyor.

İslâm’a her gün hakaretler yağdıran, ahlâksız bir gazetenin ilk satırında besmele yazıyor. Bu Allah ile, din ile alay olmaz mı? Haram katmerleşmez mi

bu tavırlarla? Peki, “onlar besmele ile başlamasınlar da biz onlara bakarken besmele çekelim” diyebilir misiniz?

"Yaratan Rabbinin ismiyle oku." (96/Alak, 1) âyeti bizden sadece şekil ve lafızla değil; muhtevâ ile ilgili tavır beklemektedir öncelikle. Okuduklarımızın Allah'ın ismiyle okunması; Allah'ın izniyle, O'nun rızası için, O'nun yolunda, O'nu unutturmayan, O'na yaklaştıran yapıda olmasını gerektirir. Okumak gibi, artısı büyük olan bir eylemde besmele bilinci bunu gerektiriyorsa, diğer eylemlerimizde bu özelliklerin aranma zorunluluğu daha fazla olmaz mı?

Besmele, Allah'tan İzin ve Onay İstemektir

Bismillâh, “Evvel Allah (önce Allah)” deyip, O'na danışmak, yapacağımız herhangi bir işte Allah'ın onayını istemektir. Allah'ın adını herşeyin önüne geçirip yüceltmektir. Müşriklerin putlar adına yaşamaları ve onlar adına iş yapmalarına karşılık, biz **Allah adına yaşayacağımıza, O'nun adıyla iş yapacağımıza söz vermiş oluyoruz.**

Bu yüzden, dilimiz "Allah'ın adıyla" derken, diğer organlarımız da aynı şeyi söyleyebilmelidir. Bu ise, her şeyimizle O'nun ölçülerine uygun olarak yaşamakla mümkündür. Aksi takdirde dilimiz "Allah'ın adıyla" derken; elimiz, ayağımız şeytan veya Allah'ın dışında başkaları adına iş yaparsa bu, tevhidle bağdaşmaz.

“Bismillâh” diyor ve sonra ekliyoruz "Rahmân, Rahîm" sıfatlarını. Aslında “Allah” ismi, Cenâb-ı Hakkın tüm isim ve sıfatlarıyla birlikte Rahmân ve Rahîm sıfatlarını da içermektedir. Ama bunlar özellikle hem besmelede, hem Fâtiha sûresinin ilk âyetlerinde özel yer alır. Kur'an, Allah'ın rahmetle ilgili sıfatlarını öncelikle ve ısrarla vurgular. O'nun başka isim ve sıfatları değil de, özellikle Rahmâan ve Rahîm sıfatları! Çünkü varlığımızı O'nun Rahmân ve Rahîm oluşuna borçluyuz.

O'nun üzerimizdeki merhametiyle varız ve varlığımızı bu sayede sürdürüyoruz. O'nun merhameti olmadan, nefes alıp vermemiz bile imkânsız. Bedenimiz, aklımız, ruhumuz hep O'nun rahmetinin birer eseri. Peygamberimiz'in ve vahyin bize gelişi de O'nun rahmetiyledir. İşte bunları hatırlamak için "Rahmân" diyoruz, "Rahîm" diyoruz.

Rahmet, her çeşit âfetlerden kurtulup her türlü hayra ermektir. Rahmân, mü'min-kâfir ayırt etmeden tüm herkese hayat hakkı tanıyan, yaşaması için

gereken şartları hazırlayıp nimetleri veren demektir. Rahîm ise, hak edenlere ve lâıyk olanlara nimetini bol bol, sürekli olarak veren demektir. Bu yüzden Rahmân sıfatı, O'nun dünyadaki tecellîsi; Rahîm ise âhiretteki tecellîsidir. Rahmân ve Rahîm derken, hem dünyayı, hem âhireti hatırlıyoruz. Dünyanın âhiretten ayrı değil; âhiretin tarlası, hazırlık safhası olduğunun bilincinde dünyada da O'nunla, O'nun ölçüleriyle olmaya gayret ediyoruz. (5)

Besmele, Laik Mantığı Protestodur

Bir mü'min, her eyleminin başına besmeleyi yerleştirmekle laik mantığa en büyük protestoyu yapmış olur. Besmele, insanın Allah'la iş yapması, Allah'ı işine karıştırmasıdır. Dolayısıyla besmele; ateizmi, materyalizmi, laisizmi reddir.

Bu manada besmele, İslâmî dünya görüşünün anahtarı mesabesindedir. Laik dünya görüşü “besmelesiz” olmaktır. Laik olmakla olmamak arasındaki fark, besmeleli olmakla olmamak arasındaki fark kadardır. Besmeleli yapılan iş, meşrûiyetini Allah'tan alır ve meşrû işlere besmele çekilir. Besmelesiz işlerse şeytana lâıyktır.

Besmelesizlik demek olan laisizm, aynı zamanda şeytanî bir dünya görüşüdür. Bunun için Allah Rasûlü her eylemine "Rahmân, Rahîm Olan Allah'ın adıyla" başlayarak bu sapkınlığı mahkûm etmiştir. (6)

Besmele, müslümanın alâmet-i fârikalarından (ayırıcı özelliklerinden) birisidir. Mü'min, her vesileyle ve sık sık besmele çeker. Günümüzde müslümanın diyen insanların çoğu, yemek vb. bir iki şeyin dışında besmele çekme gereği duymuyor, her hayırlı şeye başlarken besmele çekmek, tarihe karışıyor. Yine, günümüzdeki insanların ağızlarından çıkan besmele, formalite icabı, âdet ve alışkanlık gereği söylenmiş gibi, ruhsuz ve cansız kelimelerden ibaret kalıyor.

Mekanik bir telaffuzdan ibaret, şuursuzca dudaklardan dökülüveriyor. Adını andığı Allah'a isyanla meşgul bir işyerinin açılışında besmele okunarak kurdela kesilmesi, örneklerden sadece biri. Günlük hayatımızın her zaman diliminde Allah'ın ilkelerine ve hükümlerine bağlı olduğunu göstermek için her çeşit hayırlı işlere besmele ile başlar. Besmele ile Allah'a ilticâ eder, şeytânî düşünce ve eylemlerden O'na sığınarak, O'nun yüceliğini itiraf eder ve O'ndan yardım ister.

Allah'ın rahmân sıfatını düşünerek, her çeşit nimetin Allah tarafından kendisinin istifadesine sunulduğunu düşünür, O'na şükürde bulunur. Rahîm

sıfatını düşünerek de ümitsizliğe giden yolu tıkar, dünyada başına gelen musîbet ve zorlukların geçici olduğunu, esas ve sonsuz rahmetin âhirette tecelli edeceğini değerlendirir.

Besmele Çekmenin Hükümü

Besmelenin yerine göre farz, vâcip, sünnet, mendup, haram ve mekruh gibi hükümleri vardır. *"Üzerlerine Allah'ın adı anılmayan hayvanların etinden yemeyin. Çünkü bunu yapmak Allah'ın yolundan çıkmaktır."* (6/En'âm, 121) mealindeki âyet, hayvan keserken besmelenin farz olduğunu gösterir. *"Yetiştirdiğiniz avcı hayvanların size tutuverdiklerinden de yiyin ve üzerine Allah'ın adını anın."* (5/Mâide, 4)

âyeti de av üzerine hayvanı gönderirken veya av için silâh kullanırken, yani avcılık yaparken besmele çekmenin farz olduğunu belirtmektedir. Hayvan keserken besmelenin kasten terkedilmesi halinde, o hayvanın etinden yemek haramdır.

Namaz dışında Kur'an okumaya başlarken sûrenin başında istiâze ve besmele âlimlerin çoğuna göre sünnettir. Namazda ise, Hanefî mezhebine göre her rekâtta Fâtiha'dan önce besmele sünnet; Şâfiî mezhebine göre farzdır.

Önemli sünnetlerden ve yaygın muâşeret kurallarından biri de yemek yemeye başlarken besmele çekmektir. Konu ile ilgili hadis-i şerifte belirtildiği üzere (Ebû Dâvud, Et'ime 15; Tirmizî, Et'ime 47) başlanırken unutulduğu takdirde hatırlandığı zaman, "Başında da sonunda da Allah'ın adıyla" anlamında "Bismillâh fî evvelihî ve âhirihi" demek gerekir.

Herhangi bir işe başlarken besmele çekmenin hükümü işin mahiyetine göre değişir. Meselâ içki içmek, gasbedilen veya çalınan bir şeyi yemek gibi yasak fiillere besmele ile başlamak, onları meşrû saymak anlamına geleceği veya dinle alay hükmüne gireceği için haram kabul edilmiştir.

Abdest almak, duâ okumak gibi ibâdetlerle, yenilmesi helâl olan gıdaları yemek, helâl şeyleri içmek gibi fiillere besmele ile başlamak sünnettir. Besmele, Allah'ı hatırlattığı, zikir olduğu, kul - ilâh ilişkisi ve kurallarını düşündürdüğü için, her meşrû eylemimize besmeleyle başlamak, sürüden ayrılıp seviye kazanmak ve işimize bereket katıp ibâdet sevabı almaktır. Necâset mahallerinde besmele çekmek ise mekruh sayılmıştır. Cünüp ve âdetli olanların duâ ve senâ maksadıyla besmele çekmesinde bir sakınca yoktur. (7)

Besmele Şuurunun Mü'mine Kazandırdıkları

Besmele şuurı, bize şu anlayış ve davranışları kazandırır (kazandırmalıdır):

Müslümanın her işi Allah'ın adıyla ve O'nun emir ve müsaadeleri doğrultusunda olmalı.

Müslümanın her işinde 'evvel Allah' olmalı. Yani mü'min, başlayacağı işi yapıp yapmama konusunda önce Allah'a danışmalı.

Harama besmele çekilmeyeceği için, besmele çekemeyeceğimiz hiçbir işe girişmemeliyiz.

"Besmelesiz iş ebterdir, yok olmaya mahkûmdur" (İbn Mâce, hadis no: 1894) hadisinden anlıyoruz ki besmelesizler ve onların düzenleri devrilip yıkılmaya mahkûmdur.

Kesilirken besmele çekilmeyen her hayvan murdardır, pistir. Besmeleyle ve besmele doğrultusunda olmayan her düşünce, fikir, iş ve düzen de murdar ve leş hükmündedir.

Besmele Allah'tan yardım dilemedir. Allah ise, ancak Kendi yolunda olanlara yardım eder. (8)

Müslüman, her türlü davranışa İslâmî ölçüler ışığında başlamalı, eylem, hizmet ve faâliyet yaparken ilâhî rahmet ve merhamet üzere bulunmalıdır. Besmele bu bilinci yansıtmalıdır.

Müslüman, bütün düşünce ve davranışlarında merhametle hareket etmek zorunda olduğunu besmeledeki rahmetle ilgili iki sıfatla idrak etmelidir.

Müslüman, besmeleyi hayatının tamamına yansıtmalıdır. Şuursuz bir şekilde söylenen besmelenin, istenen faydayı sağlamayacağını bilmelidir.

Besmele, müslümanın elini attığı her işte, adımını attığı her yolda Allah ile beraber olduğunun, O'nun yardımıyla iş yaptığının şuurunda olmasını sağlar/sağlamalıdır.

Besmelenin her işte sürekli tekrar edilmesi, Allah'ı zikir olduğu gibi, müslümanın Allah'la rahmet üzerine iş yapacağına, O'nun izin verdiği şekilde davranacağına dair sözleşme yenilemesidir.

Besmele, her işte Allah'tan yardım istemenin gerekliliğini, başarı ve zaferin Allah'a ait olduğunu unutmamak demektir. (9)

Besmeleyle, yapılan iş kendi adımıza, fakat Allah'ın ismi ve izniyle, Allah'tan yardım dileyerek yaptığımızı belirtiyoruz.

Allah'ı yücelterek başladığımızda o iş, Allah için oluyor. O'nun dini için yapılan bir gayret şeklini alıyor.

Şeytanın iğvâsına karşı direnme bilinci yenileniyor. Her işe besmeleyle başlamak hayatı anlamlandırıyor.

Allah'ın sözünü toplum hayatının dışına iten kökten laik anlayış reddedilmiş, tüm müşrikler ve putperestlere muhâlefet etmiş oluyor. (10)

Mü'minler istiâze ve besmelenin şuuruna erdikleri gün, yeryüzünde hiçbir tâğutî iktidar gücünü muhafaza edemez. Çünkü eûzü-besmeleyi duyan şeytan ve tâğut çılgına döner, mahvolur. (11)

- 1- Yusuf Kerimoğlu, Kelimeler, Kavramlar, 1/ 41
- 2- Şâmil İslam Ansiklopedisi, c. 1, s. 226, 227
- 3- Kur'an'ın Temel Kavramları, 66
- 4- İhsan Eliaçık, İslâm ve Sosyal Değişim, s. 24
- 5- Ali Akpınar, Namaz Duaları ve Sûreleri, s. 23-24
- 6- Mustafa İslâmoğlu, İman Risalesi, s. 180
- 7- İslam Ansiklopedisi, Diyanet Vakfı Y. c. 5, s. 531
- 8- Ali Akpınar, a.g.e. s. 28
- 9- Abdullah Büyük, Müslümana Mesajlar, s. 19
- 10- İhsan Eliaçık, a.g.e. s. 22
- 11- Yusuf Kerimoğlu, a.g.e. 1/ 42

Besmele ile İlgili Âyet-i Kerimeler

96/Alak, 1
1/Fâtiha, 1
27/Neml, 30
11/Hûd, 41

Besmele ile İlgili Bazı Hadis-i Şerif Kaynakları

Sünen-i İbn-i Mace, Hadis no: 1894;
Müsned-i Ahmed b. Hanbel, 2, 259

Konuyla İlgili Geniş Bilgi Alınabilecek Kaynaklar

1. Tefsir-i Kebir (Mefâtihu'l-Gayb), Fahreddin Râzi, Akçağ Y. c.1, s. 139-241
2. Hak Dini Kur'an Dili, Muhammed Hamdi Yazır, Eser Y. c. 1, s. 15-49
3. Şifa Tefsiri, Mahmut Toptaş, Cantaş Y. c.1, s. 57-61
4. Ahkâm Tefsiri, M. Ali Sabuni, Şamil Y. C. 1 s. 13-14
5. Fi Zılali'l- Kur'an, Seyyid Kutub, Hikmet Y. c. 1, s. 34-36
6. Tefhimü'l Kur'an, Mevdudi, İnsan Y. C. 1 s. 40-41
7. Hadislerle Kur'an Tefsiri, İbni Kesir, Çağrı Y. C. 2, s. 35-73
8. Fatiha Suresi ve Türkçe Namaz, Sait Şimşek, Beyan Y. s. 23-27
9. İslam Ansiklopedisi, Türkiye Diyanet Vakfı Y. C. 5 s. 529-540
10. Şâmil İslam Ansiklopedisi, Şamil Y. C. 1 s. 226-229
11. Sorularla Fatiha Suresi, Zabit Ali Durmuş, Ali İçipak, YendaY. S. 36-59
12. Fatiha Üzerine Mülâhazalar, Hikmet Işık, Nil Y. S. 75-104
13. Kelimeler Kavramlar, Yusuf Kerimoğlu, İnkılab Y. C. 1 s. 41
14. İman Risalesi, Mustafa İslamoğlu, Denge Y. S.180
15. Cahiliyye Düzeninin Ruh Haritası, Mustafa Çelik, Ölçü Y. S. 21-24
16. Namaz Duaları ve Sureleri, Ali Akpınar, Suffe Y. S. 21-26
17. İslâm ve Sosyal Değişim, İhsan Eliaçık, Bengisu Y. S. 20-24
18. Esenlik Yurdunun Çağrısı, Celaleddin Vatandaş, Pınar Y. s. 135-136
19. Müslümana Mesajlar, Abdullah Büyük, Suffe Y. s. 15-26
20. Kendimizi Tartışmak, Selâmi Çekmegil, Timaş Y. s. 200-201
21. Besmele ve Fatiha Tefsiri, Ebulleys Semerkandi, Sezgin Neşriyat
22. Besmelenin Şerhi, Abdülkerim b. İbrahim Cili, Kitsan Kitap Kırtasiye Y.
23. Besmele Tefsiri, Hacı Bektaş Veli, Kültür Bakanlığı Y.
24. Besmele Albümü, Ziya Bilgiç, Osmanlı Y.

Ve'l Hamdû li'llahi Rabbi'l Âlemin...

*Sûbhanek Allahümme ve bihamdike ve eşhedû en la ilahe illa ente
vahdeke la Şerike leke ve Estağfiruke ve etûbü ileyk.*

—Derleme— Ebu Abdulmûmin Tekin. bin Muharrem. el-Kayseri

—E-Mail— dayioglu_@hotmail.com - tekin_mihci@hotmail.com

— BELGIQUE — 2013 —